

## СТ А Н О В И Щ Е

за трудовете на гл. ас. д-р Кирил Първанов Кирилов,  
представени за конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“  
по 2.1. *Филология*, научна специалност *български език (диалектология)* ,  
обявен в в ДВ, бр. 7 от 20.01.2017 г .  
за нуждите на Секцията за българска диалектология и лингвистична география  
в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“

Гл. ас. д-р Кирил Първанов Кирилов работи в Секцията за българска диалектология и лингвистична география в ИБЕ вече почти две десетилетия - от 01.12.1998 г. През този период кандидатът за заемането на академичната длъжност доцент по българска диалектология не само успява да защити докторска дисертация като докторант на самостоятелна подготовка през 2005-2008, но и да усъвършенства своите знания и професионални умения в поредица от краткосрочни специализации във важни славистични центрове в Европа: Братислава (2006), Виена (2007), Будапеща (2006, 2008). По същото време той влага време и усилия да разшири и лингвистичните си умения, като първоначално посещава курсове по английски език, а след това придобива и правото да преподава английски език и литература в средните училища на Р България (2008-2009). По време на специализацията си в Унгария посещава курсове по унгарски, а в момента - курс по италиански в университета „Ориентале“ в Неапол, където от миналата година е лектор по български език и култура. Важно е да се отбележи, че тези „нови“ езици се прибавят към основните езици - френски, руски и сръбски, които кандидатът е изучавал по време на средното и висшето си образование, така че по отношение на езиковата му подготовка той може да бъде определен като полиглот.

Докторската му дисертация, която беше посветена на проблемите на историческата дериватология, стана причина Кирил Първанов Кирилов да придобие отлична подготовка и в областта на старобългарския език и историята на българския език и да получи правото да води семинарни занятия по тези научни дисциплини във Факултета по славянски филологии на СУ „Св. Климент Охридски“ , където е хоноруван преподавател от 2010 г. насам.

Неоспорима е и квалификацията на кандидата като познавач и изследовател на българските диалекти, което се доказва не само с участието му в колективните задачи на Секцията по българска диалектология и лингвистична география, каквито са съвременното описание на говора на с. Еркеч и подготовката на българския материал за Общославянския лингвистичен атлас (ОЛА 2013, 2015), но и с огромния диалектен материал, анализиран в двете му монографии.

Неоценима е заслугата на Кирил Първанов Кирилов и за дигитализацията на архива на Секцията, в която той впрегна цялата си енергия и уменията си да контактува със студентите от ФСФ, които с ентузиазъм се включиха като стажанти в проекта за студентски практики по ОП РЧР. При това по същото време той участваше активно и в още няколко изследователски и образователни проекта, както може да се види от приложената от него справка за участие в проекти.

За настоящия конкурс кандидатът е представил две авторски книги (№1 и 2), едната от които представлява издание на докторската му дисертация на тема „Префиксната перфективация в историята на българския език“, С. 2010 г., 20 статии, студии и съобщения, като осем от тях са в реферирани списания, и три труда в съавторство (№3, 4 и 5)<sup>1</sup>.

От представените публикации се вижда, че след защитата на докторската си дисертация през 2008 г. Кирил Първанов Кирилов е продължил диренията си в областта на българското историческо словообразуване и половината от статиите му са посветени на развоя на различни групи глаголи - каузативите, итеративите, глаголите на състоянието, глаголите за движение и на изчезването на опозицията определеномоторни-неопределеномоторни глаголи в българския език (№ 6, 13, 14, 15, 20, 23, 26, 27, 29, 30). Обобщение на диренията му в тази насока безспорно е монографията му „Исторически развой на старобългарските глаголи за движение“ (№1), излязла през 2016 г. Книгата представлява първото цялостно изследване на историята на тази малка група глаголи в историята на българския език, който за разлика от останалите славянски езици губи противопоставянето по определеност:неопределеност на движението. К. Кирилов с право твърди, че при разрушаването на това противопоставяне непрефигираният наследник на

---

<sup>1</sup> За съжаление, представените за конкурса документи не съдържат никакво указание за това кои части принадлежат на кандидата и просто ги отбелязвам, без да ги анализирам от научна гледна точка.

определеномоторния глагол в СБКЕ обикновено изчезва. При промяна в значението на един от глаголите в двойката се запазват и двата глагола – *тека* и *точа*, *влека* и *влача*, *плуя* и *плавя*, *плавам* и под. До голяма степен това се дължи на връзката итеративност-каузативност, което може да се види в о-итеративите, в които каузативното значение надделява, срв. *точа*, *наточа*, *източа*, *преточа*; *плав 'а*, *изплав 'а*, *поплав 'а* и отчасти при *влача* 'обработвам вълна с влачене', *извлача*, *овлача*. Безспорно вярна е и догадката на кандидата, че изграждането на видовата опозиция е свързано с по-висока степен на граматикализация и еманципацията на категорията вид от лексикограматическото значение на глагола и че този процес е подобен на процеса на прегрупирането на склонението, при което формата на името вече не зависи от неговата семантика. Малко пресилен обаче ми се струва стремежът му да търси в глаголите за движение разковничето за изграждането на видовата опозиция в славянските езици и в частност на БЕ. Последното обаче не накърнява достоинства на представения труд, който е пример за зряла и последователно прилагана изследователска методология и отлична библиографска осведоменост. В известен смисъл с двете си монографии Кирил Първанов Кирилов се оказва първопроходец в историческата дериватология на българския език и затова не е случайно, че трудовете му в тази област се ценят и цитират и от други изследователи.

Едновременно с историческата линия в проучванията на кандидата през последните години се забелязва и отваряне към една нова и модерна проблематика, която е свързана с развитието на етнолингвистиката и естествено произтича от заниманията му с диалектни материали (теренни и архивни). Тук се открояват статии, които тълкуват концепти като *кражбата* или *богатството* в културата и манталитета на българина (№12, 28), съобщават за непознати и различни митични персонажи в българските говори (№11, 24) или разкриват диалектното многообразие на съвременния български език, срв. напр. №8, 22 и 25, където се тълкуват названията за говорене насън, за диво животно и клевета в различни български говори. Две от статиите (№7 и 10), които са посветени съответно на глаголите със значение обичам и владея/обладавам в българските говори, съчетават синхронията и диахронията, като търсят в съвременното значение историята на думата.

Ограниченията на жанра становище не ми позволяват да направя пълен преглед на всички малки и големи приноси на Кирил Първанов Кирилов, но мога със сигурност

да твърдя, че кандидатът е завършен учен с любопитен и търсещ дух, който непрекъснато се стреми към самоусъвършенстване и нови научни предизвикателства. Затова с цялата си убеденост като член на научното жури за конкурса ще препоръчам на почитаемия НС на Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ гл. ас. д-р Кирил Първанов Кирилов да заеме научната длъжност доцент в Секцията за българска диалектология и лингвистична география .



София, 30.04. 2017

/проф. д.ф.н. А. Тотоманова/